

המלחמה על הבית

הפסוק הפותח את פרשתנו הינו חריג מאד: "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר". פרשיות רבות יש בתורה ובדרך כלל מצווה משה את דבריו לבני ישראל. במה שונה פרשה זו שמשה מצווה את הלכות הנדרים לראשי המטות? בטרם שנענה על שאלה זו נעיין בפרשה הבאה אחריה. בפרשה זו מצווה משה את עם ישראל לצאת למלחמה נגד מדין. שם אנו מוצאים שמכל מטה גוייסו אלף איש לצורך היציאה למלחמה. דווקא שם הייתה מתאימה הכותרת הפותחת את פרשתנו. מכיון ששם ישנו ציווי לקחת מספר שווה מכל מטה ואין גיוס של מספר כולל מעם ישראל, היינו מצפים שהציווי יהיה לראשי המטות. אולם דווקא שם הציווי הוא: "וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאיתכם אנשים לצבא". צא ולמד, פרשת הנדרים המיועדת לכל בית בישראל נאמרת לראשי המטות, ואילו הציווי על לקחת אלף איש למטה נאמרת לכלל ישראל, אתמהה? שאלה זו קשה במיוחד לאור הייחודיות של הציווי לראשי המטות, שאיננה מופיעה בתורה ודווקא בעניין הנדרים היא מופיעה. עוד בטרם נענה על שאלה זו עלינו לשאול את עצמנו בכלל מדוע הציווי על הנדרים מופיע בסמוך לציווי על מלחמת מדין? להבנת העניין עלינו לשים לב לאופיו של החטא שחטאו ישראל עם המדיינים ולמטרתה של פרשת הנדרים. נעיין ראשית במטרת פרשת הנדרים. בסיום הפרשה אומרת התורה כך: "אלה החוקים אשר ציוה ה' את משה בין איש לאשתו בין אב לביתו בנעוריה בית אביה". מה עניינה של פרשת הנדרים? פרשה זו מתמודדת עם האוירה השורה בבית. בכל בית יכולים להתפתח לחצים ומתחים וחוסר הרמוניה בין אנשי הבית. לעיתים המתח גואה ומי מהצדדים מגיב בנדר כזה או אחר הנדר בשעת מצוקה וללא מחשבה מעמיקה. הנדר בפרשה זו מציין תרבות של חוסר חשיבה עד הסוף ושל חוסר ניסיון מעמיק לטפל בעניין. זו הסיבה שהתורה מאפשרת מנגון המנטרל את הנדר באיבו, מכיון שיתכן שהנדר נידר ברגע של חוסר שיקול דעת מעמיק. לכן מסיימת הפרשה בכך שמטרת הפרשה היא לעסוק בחוקים המסדירים את עניין איש ואשתו ואת עניין אב וביתו. (דומה שמזה העניין ישנו מנהג לפתוח את תפילות יום הכיפורים בתפילת כל נדרי, מכיון שהנדר לעיתים מסמל תרבות של חוסר חשיבה מעמיקה ושל תגובה שאיננה שקולה ואיננה מעמיקה. על כך באים אנו ביום כיפור להכריז שבאנו לחשוב ולשקול את מעשינו ודיבורנו בכבוד ראש). מה לזה ולמלחמת מדין? החטא שחטאו ישראל עם בנות מדין נבע בין השאר מהתרופפות התא המשפחתי. החוטאים לא שתו ליבם לערכי המשפחה המחייבים והמעמיקים, אלא הלכו שולל אחר יצריהם בספונטיות ובראיית קצרת טווח. ולכן עוד קודם שעם ישראל מצטווה לצאת למלחמה נגד מדין הוא מצטווה לצאת לקרב על חיזוק אדני הבית. התורה מלמדת אותנו עיקרון חשוב ביותר שיכול להיות מיושם בכל דור. כאשר ישנו נגע הנוגע לבתים רבים בעם ישראל, דרושה עבודה מעמיקה בכמה מישורים. המישור הראשון הוא מישור הבית. המישור הבא אחריו הוא מישור המטה והשבט. ניתן לומר כך, הבית יעשה את העבודה הדרושה פנימה, ואילו המטה ייצא ויטפל בבעייה כלפי חוץ. זו הסיבה שהחליפה התורה את נמעני הציווי. נטייתם הטבעית של ראשי המטות הינה ללכת ולהילחם נגד מדין, אך זה אינו פותר את העניין מהשורש, אלא מטפל נקודתית, ולכן התורה מצווה את ראשי המטות שבטרם ייצאו לקרב ייגשו לקרב על כל בית בעם ישראל. מאידך, ניתן לחשוב ברמת הפרט שדי בכך אם כל אדם יטפל בביתו ולא דרושה התגייסות לאומית לטיפול בעניין. לפיכך מצווה התורה לכל בני ישראל שהכל צריכים לצאת מתוך הראייה הפרטית שלהם ולהתמסר ("ויימסרו מאלפי ישראל") לצרכי הכלל. המשנה באבות מלמדת אותנו שהגיבור האמיתי הוא זה אשר כובש את יצרו. הפסוק המובא כמקור לכך הוא: "ומושל ברוחו מלוכד עיר", היינו: ישנו גיבור גדול יותר מכובש עיר הלא הוא המתגבר על יצרו. מסר זה מובע כאן בפרשה באמצעות החלפת הכותרות של ציווי הפרשות. בכך שציונה התורה את פרשת הנדרים לראשי המטות, רצתה התורה ללמד את ה"גנרלים" שאין די בפתרון צבאי, אלא דרוש פתרון רוחני מעמיק כדי להתמודד עם החטא הזה או החטא הבא שיצוץ בהמשך הדרך. גם היום לנוכח הסכנות מבחוץ עלינו לדעת שה"קרב" האמיתי הינו על כל בית ובית מעם ישראל. עלינו לדעת שעל מנת שנוכל להביא לבניין בית המקדש עלינו לחזק כל בית בעם ישראל. שבת שלום, הרב יוני ברליון, מנהל בית הספר